

LA DESAMORTITZACIÓ A CONSTANTÍ (1835-1886)

Salvador J. Rovira i Gómez

1. CONSIDERACIONS GENERALS ENTORN DE LA DESAMORTITZACIÓ.

Entenem per desamortització l'acte jurídic pel qual els béns amortitzats o de mà morta, que eren inalienables per prescripció legal, tornen a adquirir la condició de lliures, és a dir, de vendibles. També podem dir que es dona el nom de desamortització a les disposicions que el poder polític ha anat promulgant per tal de restituir al mercat de compra-venda la propietat acumulada en les mans mortes. La desamortització implica, per als propietaris dels béns desamortitzats, la pèrdua de llurs propietats, que passen a l'Estat, el qual, com a nou posseïdor, pot vendre-les a particulars en qualitat de béns lliures.

En el panorama de l'Estat espanyol vuitcentista hom troba, dins del procés desamortitzador, sis etapes que corresponen a:

1. CORTS DE CADIS (1810-1814).
2. TRIENNI LIBERAL (1820-1823).
3. PERÍODE PROGRESSISTA (1835-1843).
4. DÉCADA MODERADA (1843-1855).
5. BIENNI PROGRESSISTA (1855-1856).
6. GOVERNS MODERATS I ALTRES (1858-1899).

Les tres primeres desamortitzacions afectaren fonamentalment les possessions de l'Església, mentre que les darreres, sense deixar d'emparar-se dels béns eclesiàstics, s'abocaren damunt del patrimoni de les corporacions civils.

Pel que fa a Constanti només ens interessen les fases tercera i següents emmarcades dins de les etapes que, per extensió, són conegudes popularment com de Mendizábal (1) —tercera i quarta i Madoz (2) —cinquena i sisena—.

L'etapa Mendizábal començà el 25 de juliol del 1835 amb la supressió dels convents i monestirs de religiosos que no tenien un mínim de dotze individus professos, i els seus béns foren destinats a l'extinció del deute interior de l'Estat (3). El decret de l'11 d'octubre del 1835 fou la culminació del promulgat el 25 de juliol del mateix any, i restablí la vigència del que s'havia publicat amb data 19 d'octubre del 1820, amb la qual cosa quedava ampliat el nombre d'institucions religioses suprimides, i el seu patrimoni també passava a l'amortització del deute (4).

Amb aquests antecedents s'arribà al Reial decret de 19 de febrer del 1836, primera llei desamortitzadora de Mendizábal, que declarava en venda tots els béns de les comunitats i corporacions religioses extingides, com també tots aquells altres béns ja adjudicats a l'Estat per qualsevol títol o motiu. La finalitat d'aquesta acció, que no és «una mera operació de crèdi-

1.- Pren el nom de Juan Álvarez y Méndez, més conegut com Mendizábal, el qual nasqué a Cadis, el 1790, i des de molt jove es dedicà a activitats mercantils. Adscrit al sector progressista, va ser ministre d'Hisenda del gabinet Torano (1835) i més tard president del govern. Allunyat del poder el maig del 1836, el recuperà el mes d'agost com a conseqüència del Motí de la Gran-

ja. Fou ministre d'Hisenda fins el 1837, i no tornà a ser el 1842. Amb la caiguda d'Espartero hagué d'emigrar, però tornà a Espanya el 1847. Morí a Madrid l'any 1853.

2.- Li dona el nom Pascual Madoz (Pamplona, 1806 - Gènova, 1870) el qual, durant el Bienni Progressista (1854-56), exercí el càrrec de governador de Barcelona fins que fou nomenat per ocupar el Mini-

teri d'Hisenda, des d'on projectà la desamortització del seu nom. Pascual Madoz també es recorda pel seu *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*.

3.- Col·lecció legislativa, XX, decret del 25 de juliol del 1835.

4.- Col·lecció legislativa, XX, decret de l'11 d'octubre del 1835.

to», la trobem en l'exposició que precedeix el decret i en la qual se'ns diu que, a part de «sacar los mayores productos para amortizar lo más que se pueda el capital de la deuda pública», tot es fa per tal d'establir «nuevos vínculos que aten al hombre —el comprador— con la Patria y sus constituciones» i en la creació d'una «copiosa familia de propietarios, cuyos goces y cuya existencia se apoye principalmente en el triunfo de nuestras actuales instituciones» (5).

La llei desamortitzadora del 19 de febrer del 1836 es veié continuada pels decrets de Corts del 29 de juliol del 1837, que extingiren de la Península, illes adjacents i possessions d'Espanya a Àfrica, tots els monestirs, convents, col·legis, congregacions i altres cases de religiosos d'ambdós sexes, a excepció dels col·legis de missioners per a les províncies d'Àsia establerts a Valladolid, Ocaña i Monteagudo (6), i suprimiren, també, la contribució de delmes i primícies (7).

Finalment, dins de l'etapa Mendizábal, cal destacar la llei de 2 de setembre del 1841 que considerava béns nacionals les propietats del clergat secular i les declara en venda (8). Aquesta llei estigué en vigència fins que, pel decret de 26 de juliol del 1844, es declarà suspesa la venda dels béns del clergat secular i de les comunitats religioses de monges (9).

La darrera i definitiva etapa desamortitzadora és la promoguda per Pascual Madoz, ministre d'Hisenda, mitjançant la llei del 1er de maig del 1855 en la qual es declaraven en venda tots els predis rústics i urbans, com també els censos i censals pertanyents a l'Estat, al Clergat, als ordes militars, confraries, obres pies i santuaris; a l'Infant Carles, als propis dels pobles, a la beneficència i a la instrucció pública (10). Aquesta llei, pel fet de derogar totes les disposicions anteriors que, d'alguna manera, la podien contradir, passà a ser el text legal desamortitzador per excel·lència.

La Llei General de desamortització restà suspesa entre el 1856 i el 1858 (11), però, un cop restablerta, es mantingué la seva aplicació fins ben entrat el segle XX, i així a despit de la diversitat de governs i règims de l'Estat espanyol a la segona meitat del segle XIX.

2. FONTS UTILITZADES

Per a la realització d'aquest treball han estat emprades tres fonts documentals:

- a) els butlletins oficials de la província de Tarragona,
- b) els inventaris de la Delegació d'Hisenda de Tarragona i
- c) els protocols notariais.

Del «Boletín Oficial de la Provincia de Tarragona (BOPT) s'han consultat les col·leccions dels arxius municipals i de la Diputació de Tarragona per tal de tenir una informació més completa sobre les finques posades en subhasta ja que, a causa d'anar els fulls solts i incorporats als exemplars dels butlletins, se n'ha perdut més d'un. Els butlletins oficials, a més dels anuncis de les propietats en venda, ofereixen tota una munió de reials ordres, instruccions, disposicions, circulars, avisos, arrendaments, relació de compradors, etc., de manera que, tot plegat, els converteix en font importantíssima per a l'investigador.

5.- Real orden del 5 de marzo del 1836.

6.- *Teodoro Martín*. La Desamortización. Textos político-jurídicos. Madrid (Narcea, S.A. de ediciones), 1973, pp. 124-132.

7.- *Teodoro Martín* op. cit., ps. 132-135.

8.- BOPT Núm. 84, 16-9-1841.

9.- Col·lecció legislativa, XXX, decret del 26 de juliol del 1844.

10.- Col·lecció legislativa, LXV ps. 5-8.

11.- Fou suspesa per Real Orden del 17 d'octubre del 1856 i restablerta l'11 d'octubre del 1858.

La segona font la constitueixen els quatre inventaris de «bienes nacionales» de la Delegació d'Hisenda de Tarragona —ara servats a l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT)—. Són quatre volums apaïssats, de 31 per 44 centímetres. El primer té 248 folis i hi figuren inventariats els béns estatals que quedaven per alienar l'any 1851. El segon inventari conté 256 folis, en els quals s'han registrat les finques urbanes declarades en venda per la llei de l'1 de maig del 1855. Als volums tercer i quart, de 107 i 200 folis, respectivament, figuren les relacions de les finques venudes i per vendre provinents del Clergat, Estat i Corporacions. Els inventaris contenen una abundor considerable de dades: tipus de finca, nom de l'antic propietari, lloc d'ubicació, límits, arrendaments, dates de la subhasta i de la rematada, nom del comprador, aclariments varis, etc., però, malgrat la informació tan generosa que proporcionen, no són cent per cent fiables, per la qual cosa els utilitzen com a complement de dades o bé com a succedanis d'informació de més qualitat.

De totes les fonts que poden ser emprades per tirar endavant un estudi de la desamortització la millor, especialment si hom no disposa dels expedients de finques —cas de la província de Tarragona—, és la constituïda pels protocols notariais. Les escriptures notariais permeten conèixer la descripció de la finca, la taxació i capitalització, els preus de subhasta i de rematada, les dates de subhasta i d'adjudicació, els homes de palla que intervingueren en l'operació alienadora, el nom professió, lloc de naixença i residència del comprador, etc. Els protocols notariais que conserven les escriptures de venda dels béns estatals estan dipositats a l'Arxiu Històric de Tarragona, però només poden ser consultats fins a l'any 1886; aquesta circumstància, establerta pel Col·legi de Notaris de Tarragona, impedeix cloure amb satisfacció la investigació de la desamortització a les comarques meridionals de Catalunya, ja que si és molt cert que la millor i la major part de les propietats desamortitzades foren alienades abans del 1886, no ho és menys que l'escripturació d'un part d'elles tingué lloc amb posterioritat a aquest any; aquesta interdicció priva de completar el treball, especialment quan a la província tarragonina els manuals notariais són vitals, per tal com la documentació dels expedients de finques de l'Arxiu d'Hisenda ha estat destruïda.

3. ELS «BIENES NACIONALES» A CONSTANTÍ.

L'Estat, gràcies a les lleis desamortitzadores, s'apoderà, a Constantí de 76 finques rústiques, ubicades a les partides de Riudarenes, Sorts, Sant Pol, Parellades, Centcelles, Riudecanyes, Franqueses, Secà, Sant Bartomeu, Horta Vella, Sant Llorenç, Camí de la Selva, Sínia, Clot de Riera, Camereria, les Creus, les Fonts, Mas de Cavallé i la Creu de Sant Pol, i de 33 finques urbanes. En conjunt 109 finques, els antics propietaris de les quals havien estat la Casa d'Orles de Tarragona, l'Hospital de Constantí, l'Hospital de Tarragona, el convent de Carmelitanes Descalces de Santa Anna i Sant Josep, de Tarragona; la cartoixa de Santa Maria d'Escaladei, el convent dominicà de Sant Domènec de Tarragona, el beateri de Beates de Sant Domènec de Tarragona, el convent de Clarisses de Tarragona, el convent de l'Ensenyança de Tarragona, el clergat parroquial de Constantí, el Capítol Catedral de Tarragona, els preveres de la catedral de Tarragona, els preveres de Sant Miquel del Pla de Tarragona, el clergat parroquial de Valls, la Mitra de Tarragona, els propis de Constantí i els propis de Reus.

Tot plegat totalitzava 26,96 hectàrees i 244 jornals de terres de conreu, més dos molins fariners, un forn de pa, un corral, tres cases, les ruïnes d'una ermita i vint-i-tres solars amb una superfície de 2.351 m².

La propietat desamortitzada, seguint la classificació dels seus antics propietaris, és com segueix:

3.1. BENEFICÈNCIA

3.1.1. Casa d'orfes de Tarragona

- 1.1. jornal; horta (12).
- 2.1. jornal; horta; partida Horta Vella (13).
- 3.1. jornal; horta; partida Mas de Guirimbau (14).
- 4.1. jornal; horta; partida Mas de Quart (15).

Aquestes quatre finques només les hem trobat citades en el primer inventari d'Hisenda. Desconeixem la fi que tingueren i, pel que fa a llur superfície, no podem garantir la certesa de la font documental consultada.

3.1.2. Hospital de Constantí (16)

1. (5) 36,50 àrees; horta; partida Sant Pol (17).
2. (6) 60,49 àrees; horta; partida Sant Pol (18).
3. (7) 38,93 àrees; horta; partida Secà (19).
4. (8) 245,31 àrees; vinya i oliveres; partida Sant Llorenç (20).
5. (9) 30,42 àrees; vinya; partida Sant Pol (21).
6. (10) 26,76 àrees; vinya; partida Camí de la Selva (22).
7. (11) 42,58 àrees; vinya; partida Sínia (23).
8. (12) Casa. C. Font (24).

Les set finques primeres constitueixen tot el patrimoni agrari de l'Hospital de Constantí. Foren subhastades el 24 de març del 1859 i adjudicades el 20 de juliol del mateix any a quatre compradors diferents. L'únic immoble, per que sembla, no fou venut.

3.1.3. Hospital de Tarragona

1. (13) 15,81 àrees; horta; partida Centcelles (25).
2. (14) 26,16 àrees; horta; partida Centcelles (26).
3. (15) 36,54 àrees; horta; partida Sant Pol (27).
4. (16) 136,87 àrees; horta; partida Franqueses (28).

A cada una d'aquestes quatre finques hom les coneixia com el Tros de l'Hospital. La núm. 4 va ser rematada per primer cop el 20 de gener del 1860 a favor de José Mª Fernández, de Madrid, però com no va pagar el primer termini tornà a ser ofertada el 17 de juny del 1861 (29).

12.- AHT. Inv. 1, f. n° 54, F. 83.

13.- AHT. Inv. 1, f. n° 55, F. 83.

14.- AHT. Inv. 1, f. n° 56, F. 83.

15.- AHT. Inv. 1, f. n° 57, F. 83.

16.- Pel que fa a l'Hospital de Constantí, podeu consultar *Ramon Amigó i Anglés. Els topònims dels terme municipal i del poble de Constantí. Tarragona (Institut d'Estudis*

Tarraconenses Ramon Berenguer IV, 1968, nota núm. 1002, p. 130.

17.- AHT. Inv. 1, f. n° 63 (1), F. 84.

18.- AHT. Inv. 1, f. n° 63 (2), F. 84.

19.- AHT. Inv. 1, f. n° 64, F. 85.

20.- AHT. Inv. 1, f. n° 65, F. 85.

21.- AHT. Inv. 1, f. n° 66, F. 85.

22.- AHT. Inv. 1, f. n° 67, F. 85.

23.- AHT. Inv. 1, f. n° 68, F. 85.

24.- AHT. Inv. 1, f. n° 63, F. 168.

25.- AHT. Inv. 1, f. n° 6, F. 75.

26.- AHT. Inv. 1, f. n° 7, F. 75.

27.- AHT. Inv. 1, f. n° 8, F. 76.

28.- AHT. Inv. 1, f. n° 9, F. 76.

29.- BOPT. Núm. 51, 29-4-1861.

3.2. CLERGAT REGULAR.

3.2.1. Carmelitanes descalces de Tarragona.

1. (17) —; partida Parellades (30).
2. (18) 109,51 àrees; horta; partida Centcelles (31).

Respecte de la primera finca només poseïm la referència de l'inventari el qual indica l'ubicació però no dona l'extensió.

3.2.2. Cartoixa d'Escaladei.

1. (19) Molí paperer i 2 75/100 jornals; partida Centcelles (32).

La propietat d'Escaladei a Constantí es reduïa al molí paperer de Centcelles, d'una superfície de 20.000 pams², entorn del qual hi havia, l'any 1842, un hort clos, de 3/4 de jornal, un safareig i una vinya amb dos milers de ceps i una trentena d'oliveres (33).

3.2.3. Dominicans de Tarragona.

1. (20) 10/32 jornals; vinya, camp i horta; partida Sant Llorenç (34).
2. (21) 16 11/32 jornals; vinya, i oliveres; partida Sant Llorenç (35).
3. (22) 18 22/32 jornals; vinya, camp, horta i oliveres; partida Sant Llorenç (36).
4. (23) 22 30/32 jornals; vinya, camp i horta; partida Sant Llorenç (37).
5. (24) 3 16/32 jornals; garrofers; partida Sant Llorenç (38).
6. (25) 27/32 jornals; vinya; partida Sant Llorenç (39).
7. (26) 2 jornals; horta i camp; partida Presa de Pontons (40).
8. (27) 9 50/100 jornals; horta, camp i vinya; partida Secà (41).

Les sis primeres finques constitueixen el Mas de Boqueres el qual, malgrat la divisió en sis sorts, anà a parar a mans d'un únic propietari entre el desembre del 1838 i el novembre del 1840.

La finca setena, situada a l'antic terme de Centcelles, posseïa, l'any 1840, una figuera i vuit preseguers. Fou adjudicada el 20 d'agost del 1840.

La darrera propietat és el Mas de Botoner que, l'any 1968, és «a Secà, damunt el Camí de les Vinyes, en indret on predomina les llosanques i l'aridesa. És subterrani. Un dintell de maons hi dona accés. Gran: uns 10-12 metres de llarg per 4-5 d'ample. Sostenen el sostre cinc arcades de totxo. A l'extrem S. hi ha una ampla xemeneia, cegada amb lloses. Damunt seu, unes parets de pedra són restes, segurament, d'antics corrals. Diuen que el nom li ve d'haver-hi hagut una fàbrica de botons; però sembla que aquesta dita és filla de la imaginació» (42).

30.- AHT, Inv. 1, f. n° 97, F. 106.

31.- AHT, Inv. 1, f. n° 104, F. 107.

32.- AHT, Man-Not. 991, F. 105.

33.- D'aquest molí, el Dr. Sánchez Real ha escrit el següent: «Años antes, en 1722, habla pasado la Cartuja de Escaladei a ser dueña del molino papelerero de Constantí, como indica la fecha que al pie del escudo aparece en la clave del arco de la puerta del edificio que se encuentra cerca del monumento romano de Centcelles, y en el cruce del camino viejo que lleva a Constantí, y que por su distribución interior, en ruinas, identifico como el citado molino paperero». *José Sánchez Real, Molino papelerero en Tarragona*, Tarragona (Institut d'Estudis Tarraconen-

ses Ramon Berenguer IV), 1974, p. 12.

34.- BOPT, Núm. 92, 16-11-1838.

35.- BOPT, Núm. 92, 16-11-1838.

36.- BOPT, Núm. 92, 16-11-1838.

37.- BOPT, Núm. 92, 16-11-1838.

38.- BOPT, Núm. 92, 16-11-1838.

39.- BOPT, Núm. 92, 16-11-1838.

40.- AHT, Man-Not. 988, F. 455.

41.- AHT, Man-Not. 900, F. 178.

42.- *Ramon Amigó* op. cit., p. 84.

3.2.4. Beates de Sant Domènec de Tarragona.

1. (28) 127,76 àrees; horta i camp; partida Riudarenes (43).
2. (29) 50/100 jornals; horta; partida Sorts (44).
3. (30) 57,79 àrees; horta; partida Sant Pol (45).

La primera finca era coneguda com el Mas de les Beates. La licità, el 12 de juny del 1866, Rafael Roig i Solé, confiter de Constantí, però no la refingué per a ell.

De la segona només tenim les anotacions de l'inventari en les quals figura venuda l'11 de setembre del 1866.

La darrera possessió de les Beates fou subhastada el 30 d'abril del 1866 i adjudicada el 15 de juny del mateix any.

3.2.5. L'Ensenyança de Tarragona.

1. (31) 51,08 àrees; camp; partida Sant Pol (46).
2. (32) 2 jornals; horta; partida Centelles (47).
3. (33) 1 jornal; horta (48).

D'aquestes tres propietats sembla que únicament fou venuda la primera, que disposava setmanalment de quatre hores i mitja d'aigua de la mina de Sant Pol. La subhasta tingué lloc el 29 de gener del 1873.

3.2.6. Clarisses de Tarragona.

1. (34) 2 10/32 jornals; horta; partida Riudecanyes (49).
2. (35) 1 4/32 jornals; horta; partida Sant Pol (50).
3. (36) 27/32 jornals; horta; partida Franqueses (51).
4. (37) 66,31 àrees; camp i horta; partida Secà (52).

De les finques de les monges de Santa Clara, de Tarragona, només tenim notícies de la venda de la quarta, subhastada el 20 de gener del 1873.

3.3. CLERGAT SECULAR.

3.3.1. Parroquial de Constantí.

1. (38) 246,40 àrees; horta i vinya; partida Franqueses (53).
2. (39) 130,80 àrees; vinya; partida Mas de Cavallé (54).
3. (40) 63,88 àrees; camp i oliveres; partida Creu de Salom (55).
4. (41) 50/100 jornals; vinya i oliveres; partida Sant Pol (56).

La primera finca fou subhastada el 13 de juliol del 1868, la segona i la tercera el 19 de juliol de l'any anterior i la quarta, pel que sembla, no resultà venuda.

43.- AHT. Inv. 1, f. n° 85, F. 105.

44.- AHT. Inv. 1, f. n° 86, F. 105.

45.- AHT. Inv. 1, f. n° 87, F. 105.

46.- AHT. Inv. 1, f. n° 112, F. 107.

47.- AHT. Inv. 1, f. n° 113, F. 107.

48.- AHT. Inv. 1, f. n° 114, F. 107.

49.- AHT. Inv. 1, f. n° 755, F.

155.

50.- AHT. Inv. 1, f. n° 756, F.

155.

51.- AHT. Inv. 1, f. n° 757, F.

155.

52.- AHT. Inv. 1, f. n° 758, F.

155.

53.- AHT. Inv. 1, f. n° 303, F. 121.

54.- AHT. Inv. 1, f. n° 304, F. 121.

55.- AHT. Inv. 1, f. n° 305, F. 121.

56.- AHT. Inv. 1, f. n° 306, F. 121.

3.3.2. Capítol Catedral de Tarragona.

1. (42) 35 1/2 jornals; oliverar; partida Franqueses (57).
2. (43) 1 1/4 jornals; horta; partida Franqueses (58).
3. (44) 1 jornal; partida Franqueses (59).
4. (45) 1 jornal; partida Franqueses (60).
5. (46) 1 1/8 jornals; oliveres; partida Franqueses (61).
6. (47) 1 1/8 jornals; oliveres; partida Franqueses (62).
7. (48) 1 1/8 jornals; oliveres; partida Franqueses (63).
8. (49) 1 1/8 jornals; oliveres; partida Franqueses (64).
9. (50) 1 jornal; oliveres; partida Franqueses (65).
10. (51) 1 jornal; oliveres; partida Franqueses (66).
11. (52) 1 1/2 jornals; oliveres; partida Franqueses (67).
12. (53) 4 1/2 jornals; vinya, camp i oliveres; partida Franqueses (68).
13. (54) 4 3/8 jornals; vinya, camp i oliveres; partida Franqueses (69).
14. (55) 3 1/2 jornals; vinya i oliveres; partida Franqueses (70).
15. (56) 3 1/2 jornals; vinya i oliveres; partida Franqueses (71).
16. (57) 3 1/2 jornals; vinya i oliveres; partida Franqueses (72).
17. (58) 3 1/16 jornals; vinya i oliveres; partida Franqueses (73).
18. (59) 2 3/4 jornals; vinya i oliveres; partida Franqueses (74).
19. (60) 21,30 àrees; camp i horta; partida Centelles (75).
20. (61) 15 80/100 jornals; oliveres i avellaners; partida Clot de Riera (76).
21. (62) 2 jornals; horta; partida la Camereria (77).
22. (63) 164,26 àrees; camp i oliveres; horta; partida de les Creus (78).
23. (64) 206,85 àrees; vinya; partida les Fonts (79).
24. (65) 63,83 àrees; horta; partida Centelles (80).
25. (66) 57,81 àrees; horta; partida Centelles (81).
26. (67) 76,05 àrees; horta; partida Centelles (82).
27. (68) Casa, C. Major (83).

Les divuit primeres finques són les porcions en què fou dividida la Masia de la Ferrerota. Aquesta propietat resultà adquirida separatament per dos compradors.

De les vuit propietats rústiques restants, una fou venuda durant el Bjenni —la núm. 20—, una altra sembla que no resultà alienada —la núm. 21— i la resta foren transferides els anys 1866, 1867 i 1873.

Les finques número 19 i 24 es regaven el dilluns i divendres de les aigües de la sèquia del Francolí; les números 22, 23 i 24 eren conegudes, respectivament, com a Tros de les Creus, Vinya de Nello i Tros de la boca de la mina de Tarragona.

57.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

58.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

59.- AHT. Man-Not. 992, F. 107.

60.- AHT. Man-Not. 992, F. 107.

61.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

62.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

63.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

64.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

65.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

66.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

67.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

68.- AHT. Man-Not. 991, F. 865.

69.- AHT. Man-Not. 992, F. 107.

70.- AHT. Man-Not. 991, F. 859.

71.- AHT. Man-Not. 991, F. 859.

72.- AHT. Man-Not. 991, F. 859.

73.- AHT. Man-Not. 991, F. 859.

74.- AHT. Man-Not. 991, F. 859.

75.- AHT. Inv. 1, f. n° 132, F. 109.

76.- AHT. Inv. 1, f. n° 154, F. 111.

77.- AHT. Inv. 1, f. n° 163, F. 111.

78.- AHT. Inv. 1, f. n° 165, F. 112.

79.- AHT. Inv. 1, f. n° 166, F. 112.

80.- AHT. Inv. 1, f. n° 175, F. 112.

81.- AHT. Inv. 1, f. n° 176, F. 112.

82.- AHT. Inv. 1, f. n° 177, F. 112.

83.- AHT. Inv. 1, f. n° 114, F. 95.

La casa del Capítol Catedral era anomenada la Casa dels Canonges i tenia una superfície de 98 m².

3.3.3. Preveres de la catedral de Tarragona:

1. (69) 33,46 àrees; horta; partida Franqueses (84).
2. (70) 206,85 àrees; horta; partida Franqueses (85).
3. (71) 121,68 àrees; horta i erm; partida Centelles (86).
4. (72) 30,42 àrees; horta; partida Secà (87).
5. (73) 2 jornals; partida Sorts (88).
6. (74) 48,67 àrees; horta; partida Centelles (89).
7. (75) 108,81 àrees; campa, vinya, oliveres i avellaners; partida Riudarenes (90).

D'aquestes finques, en sabem la denominació de dues: així, la segona, era coneguda com la Parada del Castellà i la quarta com la Parada del Torrent.

Podem afirmar que totes foren venudes a excepció de la número 5, la qual no saben a mans de qui anà a parar.

3.3.4. Preveres de Sant Miquel del Pla, de Tarragona (91).

1. (76) 50/100 jornal; horta; partida Centelles (92).

De l'única propietat de la congregació de Sant Miquel del Pla, a Constantí, només posseïm la notícia proporcionada per l'inventari, la qual no especifica si resultà venuda o no.

3.3.5. Parroquia de Valls.

1. (77) 1 1/4 jornals; horta; partida Horta Vella (93).

Aquesta finca, única propietat de la comunitat de preveres de Valls, a Constantí, tampoc no sabem si fou alienada ja que l'inventari, l'única font que en tenim, no ho precisa.

3.3.6. Mitra de Tarragona.

1. (78) Casa, C. Major (94).
2. (79) Solar, Pl. del Castell (95).

La primera casa, coneguda com a Casa del Delme, s'aixecava en un solar de 229 m², i la segona, subastada el 23 de juliol del 1870, era construïda en un de 369 m².

3.4. Propis

3.4.1. Propis de Constantí:

1. (80) Forn de pa, C. de la Costa (96).
2. (81) Corral, C. Copons (97).
3. (82) Casa, Plaça (98).
4. (83) Molí fariner, partida Centelles (99).

84.- AHT. Inv. 1, f. n° 15, F. 101.
85.- AHT. Inv. 1, f. n° 16, F. 101.
86.- AHT. Inv. 1, f. n° 16, F. 101.
87.- AHT. Inv. 1, f. n° 19, F. 101.
88.- AHT. Inv. 1, f. n° 20, F. 101.
89.- AHT. Inv. 1, f. n° 22, F. 101.
90.- AHT. Inv. 4, f. n° 1237, F. 177.

91.- Sobre la congregació tarragonina de Sant Miquel del Pla podeu consultar *Juan Serra Vilard, Sant Miquel del Pla. Noticias históricas sobre esta iglesia de Tarragona.* «*Boletí Arqueològic*» (Tarragona) (1958), 7-63.

92.- AHT. Inv. 1, f. n° 191, F. 113.
93.- AHT. Inv. 1, f. n° 232, F. 116.
94.- AHT. Inv. 2, f. n° 115, F. 95.
95.- AHT. Inv. 2, f. n° 249, F. 110.
96.- AHT. Inv. 2, f. n° 457, F. 42.
97.- AHT. Inv. 2, f. n° 458, F. 42.
98.- AHT. Inv. 2, f. n° 459, F. 43.
99.- AHT. Inv. 2, f. n° 460, F. 43.

5. (84) Ermita de Sant Bartomeu (100).
6. (85) Solar, 37 m², c. de la Costa (101).
7. (86) Solar, 88 m², raval de Sant Cristòfol (102).
8. (87) Solar, 88 m², raval de Sant Cristòfol (103).
9. (88) Solar, 88 m², raval de Sant Cristòfol (104).
10. (89) Solar, 80 m², raval de Sant Cristòfol (105).
11. (90) Solar, 74 m², raval de Sant Cristòfol (106).
12. (91) Solar, 74 m², raval de Sant Cristòfol (107).
13. (92) Solar, 80 m², raval de Sant Cristòfol (108).
14. (93) Solar, 88 m², raval de Sant Cristòfol (109).
15. (94) Solar, 96 m², raval de Sant Cristòfol (110).
16. (95) Solar, 104 m², raval de Sant Cristòfol (111).
17. (96) Solar, 104 m², raval de Sant Cristòfol (112).
18. (97) Solar, 108 m², raval de Sant Cristòfol (113).
19. (98) Solar, 112 m², raval de Sant Cristòfol (114).
20. (99) Solar, 120 m², raval de Sant Cristòfol (115).
21. (100) Solar, 124 m², raval de Sant Cristòfol (116).
22. (101) Solar, 128 m², raval de Sant Cristòfol (117).
23. (102) Solar, 136 m², raval de Sant Cristòfol (118).
24. (103) Solar, 108 m², raval de Sant Cristòfol (119).
25. (104) Solar, 146 m², raval de Sant Cristòfol (120).
26. (105) Solar, 110 m², C. Cementiri (121).
27. (106) Solar, 124 m², C. Cementiri (122).
28. (107) Solar, 134 m², C. Església Vella (123).
29. (108) 6,80 àrees; roquissar; partida de les Eres (124).

Els propis de Constantí aplegaven un forn de pa, un corral, una casa, un molí fariner, les ruïnes d'una ermita, vint-i-tres solars i 6,80 àrees de terreny roquissar a la partida de les Eres.

El forn de pa, hom el coneixia com el Forn del Poble, (125) i el Corral, com el Corral del Bestiar (126); la carnisseria de la vila estava instal·lada a la casa de la Plaça (127).

Dels vint-i-tres solars podem afirmar que en foren venuts divuit; restaren els números 10, 19, 26, 27 i 28.

3.4.2 Propis de Reus

1. (109) Molí fariner, partida Centcelles (128).

Aquest molí conegut, com és natural, com el Molí de Reus, tenia una superfície de 7.200 pams² i comprenia, a més, 34/100 de jornal d'horta (129).

100.- AHT. Inv. 2, f. n° 514, F. 48.
Pel que fa a l'ermita de Sant Bartomeu consulteu **Ramon Amigó** op. cit., nota 884, p. 102.

101.- AHT. Inv. 2, f. n° 645, F. 58.
102.- AHT. Inv. 2, f. n° 655, F. 58.
103.- AHT. Inv. 2, f. n° 656, F. 59.
104.- AHT. Inv. 2, f. n° 657, F. 59.
105.- AHT. Inv. 2, f. n° 658, F. 59.
106.- AHT. Inv. 2, f. n° 659, F. 59.
107.- AHT. Inv. 2, f. n° 660, F. 59.

108.- AHT. Inv. 2, f. n° 661, F. 59.
109.- AHT. Inv. 2, f. n° 662, F. 59.
110.- AHT. Inv. 2, f. n° 663, F. 59.
111.- AHT. Inv. 2, f. n° 664, F. 59.
112.- AHT. Inv. 2, f. n° 665, F. 60.
113.- AHT. Inv. 2, f. n° 666, F. 60.
114.- AHT. Inv. 2, f. n° 667, F. 60.
115.- AHT. Inv. 2, f. n° 668, F. 60.
116.- AHT. Inv. 2, f. n° 669, F. 60.
117.- AHT. Inv. 2, f. n° 670, F. 60.
118.- AHT. Inv. 2, f. n° 671, F. 60.
119.- AHT. Inv. 2, f. n° 672, F. 60.

120.- AHT. Inv. 2, f. n° 673, F. 60.
121.- AHT. Inv. 2, f. n° 674, F. 60.
122.- AHT. Inv. 2, f. n° 675, F. 60.
123.- AHT. Inv. 2, f. n° 676, F. 60.
124.- AHT. Man-Not. 7999, escriptura 71, F. n° 1293.
125.- AHT. Man-Not. 1017, e. 301.
126.- AHT. Man-Not. 1024, e. 294.
127.- AHT. Man-Not. 1016, e. 234.
128.- AHT. Inv. 2, f. n° 347, F. 32.
129.- AHT. Man-Not. 1018, e. 429.

4. ALIENACIÓ DE LES FINQUES

4.1. DISTRIBUCIÓ DE LES FINQUES VENUDES SEGONS ELS ANTICS PROPIETARIS

En aquest apartat donem els preus de subhasta i de rematada de les finques, i l'any en què foren venudes.

Les xifres de la primera columna corresponen a la numeració de les finques segons la classificació dels propietaris anteriors a la incautació, les que figuren entre parèntesi pertanyen a les de la relació general, les quantitats de la tercera columna són els preus de subhasta, en rals, les de la quarta els de rematada i, finalment, els números de la cinquena fan referència a l'any d'alienació.

HOSPITAL DE CONSTANTÍ

1. (5)	7.200	14.450	1.859 (130)
2. (6)	9.000	18.050	1.859 (131)
3. (7)	6.750	13.745	1.859 (132)
4. (8)	9.000	25.000	1.859 (133)
5. (9)	1.700	4.710	1.859 (134)
6. (10)	1.040	3.450	1.859 (135)
7. (11)	1.575	4.710	1.859 (136)

HOSPITAL DE TARRAGONA

1. (13)	7.660	7.665	1.860 (137)
2. (14)	7.660	7.665	1.860 (137)
3. (15)	7.660	7.655	1.859 (138)
4. (16)	20.000	34.000	1.862 (139)

CARMELITANES DESCALCES DE TARRAGONA

1. (17)	18.000	20.290	1.866 (140)
---------	--------	--------	-------------

CARTOIXA D'ESCALADES

1. (19)	139.654	200.000	1.842 (141)
---------	---------	---------	-------------

DOMINICANS DE TARRAGONA

1. (20)	164.745	435.000	1.840 (142)
2. (21)			
3. (22)			
4. (23)			
5. (24)			
6. (25)			

130.- AHT, Man-Not. 1015, e. 130.

131.- AHT, Man-Not. 1021, e. 199.

132.- AHT, Man-Not. 1021, e. 200.

133.- AHT, Man-Not. 1015, e. 134.

134.- AHT, Man-Not. 1017, e. 322.

135.- AHT, Man-Not. 1015, e. 140.

136.- AHT, Man-Not. 1017, e. 321.

137.- AHT, Man-Not. 1025, e. 364.

138.- AHT, Man-Not. 1021, e. 259.

139.- AHT, Man-Not. 1229, e. 328.

140.- AHT, Man-Not. 8306, F. 2443.

141.- AHT, Man-Not. 991, F. 105.

142.- AHT, Man-Not. 998, F. 583; 999, F. 94.

7. (26)	12.799	14.000	1.840 (143)
8. (27)	50.000	57.000	1.842 (144)
BEATES DE SANT DOMÈNEC DE TARRAGONA			
1. (28)	10.500	22.990	1.866 (145)
2. (30)	18.220	30.800	1.866 (146)
L'ENSENYANÇA DE TARRAGONA			
1. (31)	16.000	22.600	1.873 (147)
L'ENSENYANÇA DE TARRAGONA			
1. (31)	16.000	22.600	1.873 (147)
CLARISSES DE TARRAGONA			
4. (37)	14.000	40.800	1.873 (148)
PARROQUIAL DE CONSTANTÍ			
1. (38)	27.000	81.130	1.868 (149)
2. (39)	6.500	20.000	1.867 (150)
3. (40)	1.900	5.520	1.867 (151)
CAPÍTOL CATEDRAL DE TARRAGONA			
1. (42)	}	263.106	316.733
2. (43)			
3. (44)			
4. (45)			
5. (46)			
6. (47)			
7. (48)			
8. (49)			
9. (50)			
10. (51)			
11. (52)			
12. (53)			
13. (54)			
14. (55)			
15. (56)			
16. (57)			
17. (58)			
18. (59)			
19. (60)	8.400	23.800	1.873 (152)

143. AHT. Man-Not. 988, F. 455.

144. AHT. Man-Not. 990, F. 178.

145. AHT. Man-Not. 8306, F. 2339.

146. AHT. Man-Not. 8305, F. 1548.

147. AHT. Man-Not. 8335, e. 130.

148. AHT. Man-Not. 8335, e. 129.

149. AHT. Man-Not. 8315, e. 470.

150. AHT. Man-Not. 8311, e. 461.

151. AHT. Man-Not. 8311, e. 448.

152. AHT. Man-Not. 991, F. 865; 991, F. 859, 992, F. 107.

153. AHT. Man-Not. 8338, e. 137.

20. (61)	37.406	108.030	1.856 (154)
22. (63)	4.270	22.100	1.866 (155)
23. (64)	10.720	34.100	1.866 (156)
24. (65)	19.200	32.008	1.873 (157)
25. (66)	15.360	34.000	1.873 (158)
26. (67)	15.750	28.300	1.867 (159)
27. (68)	7.870	7.880	1.864 (160)

PREVERES DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA

1. (69)	7.240	8.360	1.866 (161)
2. (70)	45.450	66.030	1.866 (162)
3. (71)	15.340	22.100	1.866 (163)
4. (72)	8.100	13.010	1.866 (164)
6. (74)	5.800	16.050	1.867 (165)
7. (75)	8.100	18.816	1.880 (166)

MITRA DE TARRAGONA

1. (78)	13.500	33.010	1.866 (167)
2. (79)	2.300	2.304	1.870 (168)

PROPIES DE CONSTANTÍ

1. (80)	3.000	3.004	1.859 (169)
2. (81)	9.000	17.100	1.859 (170)
3. (82)	7.200	10.000	1.859 (171)
4. (83)	42.480	73.125	1.859 (172)
5. (84)	3.000	4.330	1.859 (173)
6. (85)	306	972	1.871 (174)
7. (86)	640	1.604	1.871 (175)
8. (87)	640	2.360	1.871 (176)
9. (88)	640	2.204	1.871 (177)
11. (90)	640	2.084	1.871 (178)
12. (91)	640	2.001	1.871 (179)
13. (92)	640	1.684	1.871 (180)
14. (93)	640	1.648	1.871 (181)
15. (94)	640	1.804	1.871 (182)

154. AHT. Man-Not. 851, e. 218.

155. AHT. Man-Not. 8305, F. 1466.

156. AHT. Man-Not. 8305, F. 1530.

157. AHT. Man-Not. 8335, e. 143.

158. AHT. Man-Not. 8335, e. 129.

159. AHT. Man-Not. 8312, e. 502.

160. AHT. Man-Not. 8307, F. 3130.

161. AHT. Man-Not. 8305, F. 1542.

162. AHT. Man-Not. 8310, e. 306.

163. AHT. Man-Not. 8305, F. 1316.

164. AHT. Man-Not. 8321, e. 186.

165. AHT. Man-Not. 8311, e. 449.

166. AHT. Man-Not. 7786, e. 452.

167. AHT. Man-Not. 8307, F. 2820.

168. AHT. Man-Not. 7865, e. 499.

169. AHT. Man-Not. 1017, e. 301.

170. AHT. Man-Not. 1024, e. 294.

171. AHT. Man-Not. 1016, e. 234.

172. AHT. Man-Not. 1015, e. 116.

173. AHT. Man-Not. 1018, e. 416.

174. AHT. Man-Not. 8330, e. 92.

175. AHT. Man-Not. 8333, e. 569.

176. AHT. Man-Not. 8333, e. 568.

177. AHT. Man-Not. 8333, e. 574.

178. AHT. Man-Not. 8333, e. 570.

179. AHT. Man-Not. 8333, e. 571.

180. AHT. Man-Not. 8333, e. 629.

181. AHT. Man-Not. 8333, e. 572.

182. AHT. Man-Not. 8333, e. 629.

16. (95)	640	1.600	1.871 (183)
17. (96)	640	1.612	1.871 (184)
18. (97)	640	1.404	1.872 (185)
20. (99)	640	1.204	1.871 (186)
21. (100)	640	1.256	1.871 (187)
22. (101)	640	1.200	1.871 (188)
23. (102)	640	1.204	1.871 (189)
24. (103)	640	644	1.871 (190)
25. (104)	500	504	1.871 (191)
29. (106)	400	404	1.885 (192)

PROPIS DE REUS

1. (109)	67.500	80.000	1.859 (193)
----------	--------	--------	-------------

4.2. COTITZACIÓ DE LES FINQUES ALIENADES

Seguidament hom pot trobar els totals dels preus de subhasta i de rematada, així com la cotització mitjana de les finques venudes respecte del preu de sortida.

antic propietari	total subhasta	total rematada	cotització
Hospital Constantí	36.265	84.115	231,94
Hospital Tarragona	35.300	49.320	139,71
Carmelitanes Tarragona	18.000	20.290	112,72
Cartoixa d'Escaladei	139.654	200.000	143,21
Dominicans Tarragona	227.544	506.000	222,37
Beates Tarragona	29.020	53.790	185,35
Ensenyança Tarragona	16.000	22.600	141,25
Clarisses Tarragona	14.000	40.800	291,42
Parroquial Constantí	35.400	106.650	301,27
Capitol C. Tarragona	382.082	606.951	158,85
Preveres Tarragona	90.030	144.386	160,35
Mitra Tarragona	15.800	35.314	223,50
Propis Constantí	76.120	134.952	177,28
Propis Reus	67.500	80.000	118,51
	1.182.715	2.085.148	176,30

La consideració del quadre precedent permet advertir que la cotització mitjana de les finques venudes a Constantí va ser de 176,30 punts sobre els 100 de la taxació amb 301,27 de màxima, pel que fa a les finques procedents dels preveres locals, i 118,51 de mínima, respecte dels béns del comú reusenc.

183. AHT. Man-Not. 8333, e. 573.

184. AHT. Man-Not. 8333, e. 648.

185. AHT. Man-Not. 8333, e. 647.

186. AHT. Man-Not. 8333, e. 629.

187. AHT. Man-Not. 8333, e. 629.

188. AHT. Man-Not. 8333, e. 567.

189. AHT. Man-Not. 8333, e. 629.

190. AHT. Man-Not. 8333, e. 629.

191. AHT. Man-Not. 8331, e. 188.

192. AHT. Man-Not. 7899, e. 71.

193. AHT. Man-Not. 1018, e. 429.

Les finques de l'Hospital de Constantí, Dominicans de Tarragona, Beates de Tarragona, Clarisses de Tarragona, Parroquial de Constantí, Mitra de Tarragona i Propis de Constantí superaren la mitjana, i les de l'Hospital de Tarragona, Carmelitanes de Tarragona, Cartoixa d'Escaladei, l'Ensenyança, Capítol Catedral de Tarragona i Propis de Reus restaren per sota.

4.3. L'ALINEACIÓ DE FINQUES PER ANYS

Les vendes de les 87 finques alienades tingueren lloc durant un lapse de disset anys i d'aquesta manera:

1840 = 7	1867 = 4
1842 = 2	1868 = 1
1843 = 18	1870 = 1
1856 = 1	1871 = 17
1859 = 14	1872 = 1
1860 = 2	1873 = 5
1862 = 1	1880 = 1
1864 = 1	1885 = 1
1866 = 10	

El primer any en què fou rematada una finca de Constantí és el 1840 i el darrer -en el període que considerem- el 1885. Els anys de major venda foren el 1843, el 1871 i el 1859, amb 18, 17 i 14 finques, respectivament, i els de menys vendes, amb una sola finca, els 1856, 1862, 1864, 1870, 1872, 1880 i 1885; entre els dos extrems se situen 1840 -7 finques-, 1842 -2 finques-, 1860 -2 finques-, 1866 -10 finques-, 1867 -4 finques- i 1873 -5 finques-.

5. ELS COMPRADORS

5.1. COMPRADORS RESIDENTS A BARCELONA

Els adquirentors de béns a Constantí residents a Barcelona són dos: Antoni Pons i Roure i Josep M. Vela i Roca.

El primer, que vivia al C. de la Quintana, 4, comprà les finques núms. 17 i 18 dels propis de Constantí la qual cosa li significa el lliurament de 3.016 rals (194).

El segon, casat i de 30 anys el 1866, fou el rematador, per 24.520 rals, de la finca segona de les Carmelitanes Descalces (195).

5.2. COMPRADORS RESIDENTS A CONSTANTÍ

Són, per ordre alfabètic, els següents: Joan Barberà i Ferraté, Josep Brunet, Ramon Coromina i Pla, Tomás Domingo i Torroja, Joan Ferré i Curull, Pau Gavalda i Papiol, Andreu Lleonart i Gavalda, Feliu Ribalt i Gasull, Rafael Roig i Solé, Joan Roselló i Grau, Pau Sanahuja i Solé, Josep Solanes, Rosa Solé i Pérez, Ramon Tarrida i Grau, Antoni i Pau Vallès i Vidal, i Joan Vallvé i Plana. Total disset compradors.

194. AHT. Man.Not. 8333. ff. 647 i 648.

195. AHT. Man.Not. 8306. F. 2443.

Joan Barberà i Ferraté era ferrer, casat i, l'any 1866, tenia 36 anys. Adquirí, per 7.880 rals, la casa que al carrer Major havien posseït els canonges tarragonins (196).

Josep Brunet era pàges. La seva participació en el procés desamortitzador consistí en la compra de la quarta finca de l'hospital local, per un import de 25.000 rals (197).

Ramon Coromina i Pla, nascut a Barcelona, exercia de barber a Constantí. Adquirí quatre propietats: la primera de l'hospital local, la quarta de les clarisses, la vint-i-cinquena del Capítol i la segona del clergat de Constantí i això li comportà el lliurament de 109.250 rals a l'administració de «Bienes Nacionales» (198).

Tomàs Domingo i Torroja tenia, el 1866, 31 anys i estava casat. A les escriptures apareix com a hisendat. Es féu amb la primera finca de les beates i la tercera dels propis de Constantí, tot plegat per 53.100 rals (199).

Joan Ferré i Curull, propietari, de 32 anys el 1866, fou el que comprà un major nombre de finques ja que aconseguí rematar la número 23 de les del Capítol, la segona de la Mitra i les 7, 8, 11 i 12 dels propis locals. Pel que fa a la finca número 12, un solar de 74 metres ² al raval de Sant Cristòfol, s'ha de dir que la vengué a Josep Martí i Martell, propietari de Constantí amb residència al carrer de l'Església Vella, el 8 de novembre del 1872 (200). Tot plegat li comportà una despesa de 44.453 rals (201).

Pau Gavalda i Papiol era pagès i, l'any 1868, tenia 46 anys. S'interessà per dues finques, la número 22 del Capítol i la primera del clergat local, la qual cosa li comportà haver de desemborsar 133.230 rals (202).

Andreu Lleonat i Gavalda pagà 17.100 rals pel corral del carrer Copons, que havia estat dels propis de Constantí (203).

Feliu Ribalt i Gasull vivia al núm. 39 del carrer de l'Església. L'any 1873 tenia 30 anys i estava casat. Adquirí, per 32.008 rals, la finca 24 del Capítol de Tarragona (204).

Rafael Roig i Solé, de professió confiter, s'interessà per la finca sisena de l'Hospital de Constantí i per la tercera del clergat local, les quals aconseguí després de pagar 8.970 rals (205).

Joan Roselló i Grau vivia al carrer Major, era pagès i, l'any 1873, tenia 54 anys. Adquirí, per 22.600 rals, la finca primera de les monges de l'Esenyança, la meitat de la qual vengué, el 6 d'abril del 1873, a Joan Garriga i Roselló, pagès de Constantí domiciliat a la casa núm. 5 del carrer Peixateria (206).

Pau Sanahuja i Solé comprà, per 7.655 rals, la finca tercera de l'Hospital de Tarragona (207).

Josep Solanes adquirí les dues primeres finques de l'Hospital de Tarragona (208).

Rosa Solé i Pérez era vidua, tenia 72 anys el 1873 i residia al carrer de les Creus, 11. Adquirí, per 972 rals, el solar de 37 m² del carrer de la Costa, que havia estat dels propis locals (209).

196. AHT. Man-Not. 8307, F. 3130.

197. AHT. Man-Not. 1015, e. 134.

198. AHT. Man-Not. 1015, e. 130; 8.335, e. 129; 8331, e. 451.

199. AHT. Man-Not. 8306, F. 2345; 1016, e. 234.

200. AHT. Man-Not. 8333, e. 577.

201. AHT. Man-Not. 8305, F. 1530.

202. AHT. Man-Not. 8305, F. 1468; 8315, e. 470.

203. AHT. Man-Not. 10124, e. 294.

204. AHT. Man-Not. 8335, e. 143.

205. AHT. Man-Not. 1015, e. 140; 8317, e. 448.

206. AHT. Man-Not. 8335, es 130 i 131.

207. AHT. Man-Not. 1021, e. 259.

208. AHT. Man-Not. 1024, e. 364.

209. AHT. Man-Not. 8330, e. 92.

Ramon Tarrida i Grau invertí 3.248 rals en els solars 14 i 16 dels propis de Constantí. Aquest comprador vivia al núm. 38 del carrer Major i, l'any 1872, tenia 38 anys i estava casat (210).

Antoni Vallès i Vidal era sastre, vivia a la casa núm. 30 del carrer Major i, el 1872, estava casat i tenia 34 anys. Comprà la finca novena dels propis de Constantí per 2.204 rals, però no la posseí molt de temps ja que el 8 de novembre del 1872 la vengué al pagès Antoni Vidal i Salort, que vivia al carrer de l'Església Vella, 5 (211).

Pau Vallès i Vidal residia al núm. 2 del raval de Sant Cristòfol i, l'any 1872, tenia 36 anys. Es féu seu, per 1.200 rals, el solar 22 dels propis locals (212).

Joan Vallvé i Plana adquirí, per 16.050 rals, la finca sisena dels preveres de la Catedral de Tarragona. Aquest comprador estava casat i, l'any 1867, tenia 49 anys (213).

5.2. COMPRADORS RESIDENTS A REUS.

La representació reusenca en la compra de béns a Constantí correspon a Antoni Planas i Carreras i a Feliu Solé i Grau. El primer, per 80.000 rals, es féu amb el molí fariner que els propis de Reus posseïen a Centelles, i el segon, amb la finca el Tros de la boca de la mina de Tarragona. Cal remarcar que Planas i Carreras havia nat a Constantí (214).

5.3. COMPRADORS RESIDENTS A TARRAGONA.

Els compradors residents a Tarragona constitueixen el grup més nombrós per tal com són dinou enfront dels disset de Constantí, els dos de Barcelona i altres dos de Reus.

Per ordre alfabètic són els següents:

Pau Aymat i Socies adquirí per 108.032 rals i durant la fase del Bienni Progressista, al finca número 20 del Capítol de Tarragona (215).

Tomàs Babot i Condort era propietari i s'interessà per la quarta finca de l'Hospital de Tarragona, que rematà en 34.000 rals (216).

Antoni Baró i Roig fou un dels més actius adquiridors de l'etapa Madoz. A Constantí es féu amb les finques 13, 15, 20, 21, 23 i 24 dels propis locals per un total de 7.796 rals. Baró i Roig vivia a la casa núm. 66 de la Rambla Nova tarragonina.

Josep Dasca i Carrió tenia 45 anys i era fadrí l'any 1867. Adquirí la propietat 26 del Capítol de canonges per 28.300 rals (217).

Manuel Feliu i Domingo rematà per 3.004 rals el forn de pa del carrer de la Costa (218).

La vídua Lloveras adquirí, entre dues subhastes, les finques 1 a 13 del Capítol Catedral de Tarragona durant l'etapa Mendizabal i per 293.012 rals (219).

Melcior Lloveras i Venas era fill de Torredembarra. L'any 1852 figurava el setè a la llista de contribuents de Tarragona (220). Fou un dels socis fundadors, el 14 de febrer del 1855, del Banc de Tarragona amb un centenar d'accions de dos-cents pesos forts (221). A Cons-

210. AHT. Man-Not. 8333, es 572 i 573.

211. AHT. Man-Not. 8333, es 574 i 578.

212. AHT. Man-Not. 8333, e. 567.

213. AHT. Man-Not. 8311, F. 1861.

214. AHT. Man-Not. 1018, e. 429; 8335, e. 143.

215. AHT. Man-Not. 851, e. 218.

216. AHT. Man-Not. 1229, e. 328.

217. AHT. Man-Not. 8312, e. 502.

218. AHT. Man-Not. 1017, e. 301.

219. AHT. Man-Not. 991, F. 865; 992, F. 137.

220. BOPT. Núm. 84 de l'any 1852.

221. AHT. Man-Not. 587, F. 72.

tant i durant l'etapa Mendizàbal, adquirí, per 200.000 rals, el molí parer i les terres que havia posseït la cartoixa d'Escaladei (222).

Simó Lloveras i Venas tenia, el 1866, 59 anys i estava casat. Comprà tres finques: la tercera de les Beates i la primera i quarta dels preveres de la catedral que, plegades, li comportaren una despesa de 52.170 rals (223).

Joaquim Magarolas i Roig vivia al carrer del Compte i l'any 1872 tenia 41 anys d'edat. Adquirí el solar 25 dels propis de Constantí per 504 rals (224).

Domènec Mallol i Reverter era empleat de l'Ajuntament de Tarragona. Rematà en 66.030 rals la finca segona dels preveres de la Catedral (225).

Josep Mirapeix i Casals es féu, malgrat les divisions, amb el Mas de Boqueres del convent de Sant Domènec, de Tarragona, per 435.000 rals (226).

Joan Miret i Terrada tenia 54 anys el 1866. Era advocat i propietari. Comprà, per 33.010 rals, la finca primera de la Mitra tarragonina (227).

Leonci Montañès i Rabasa era agent de negocis. Comprà el terreny de la partida de les Eres (228).

Antoni Piñol i Tramulles, casat, tenia 54 anys el 1874, i era procurador dels tribunals de Tarragona. Comprà, per 23.800 rals, la finca 19 del Capítol de Tarragona (229).

Joan Plana i Torrens fou l'adquiridor de la finca tercera dels preveres de la Catedral per la qual pagà 22.100 rals. El 1866 tenia 54 anys i estava casat.

Feliu Ros i Solé era pagès i comprà, per 18.816 rals, la finca setena dels preveres de la Catedral (231).

Antoni Soler i Soler pagà 4.330 rals per la finca cinquena dels propis de Constantí (232).

Pere-Antoni Torres i Palau havia nat a Barberà de la Conca. Adquirí les propietats segona, tercera, cinquena i setena de l'Hospital de Constantí, per la qual cosa lliurà a l'administració un total de 41.215 rals (233).

Tecla Sabater i Altés adquirí, en l'etapa Mendizàbal, les finques 14 a 18 del Capítol de Tarragona. Hagué de pagar 23.721 rals (234).

Paula Torres i Miarnau es quedà amb una part del Mas de Botoner després d'abonar a l'Estat un total de 57.000 rals (235).

Josep Vendrell i Domingo adquirí el molí fariner dels propis de Constantí en nom propi i dels seus companys Pau Fortuny i Virgili, Andreu Andreu i Folch i Pau Gabriel i Bordas. Hagueren de lliurar a l'administració un total de 73.125 rals.

222. AHT. Man-Not. 991, F. 105.

223. AHT. Man-Not. 8305, Fs. 1548 i 1542, 8.321, F. 808.

224. AHT. Man-Not. 8331, e. 188.

225. AHT. Man-Not. 8310, F. 1255.

226. AHT. Man-Not. 868, Fs. 455 i 583, 989, F. 84.

227. AHT. Man-Not. 8387, F. 2828.

228. AHT. Man-Not. 7899, e. 71.

229. AHT. Man-Not. 8838, e. 137.

230. AHT. Man-Not. 8305, F. 1318.

231. AHT. Man-Not. 7786, e. 452.

232. AHT. Man-Not. 1018, e. 416.

233. AHT. Man-Not. 1021, e. 199; 1021, e. 200; 1017, e. 322.

234. AHT. Man-Not. 991, F. 859.

235. AHT. Man-Not. 1015, e. 116.

5.4. CONSIDERACIONS FINALS ENTORN DELS COMPRADORS

La participació dels compradors residents a Tarragona és, tant pel nombre d'individus com per la inversió de diners, la més remarcable ja que aportaren 1.524.965 rals dels 2.095.086 recaptats per Tresor per la venda dels béns desamortitzats a Constantí.

Els veïns de la vila invertiren 462.585 rals en la compra de «bienes nacionales» ubicats al seu municipi, i això els permet ocupar, entre els compradors, el segon lloc tot i que la seva contribució està en la proporció d'un a tres respecte de la dels tarragonins.

El tercer i quart lloc corresponen als residents a Reus i Barcelona per tal com gastaren 80.000 i 27.536 rals.

Des del punt de vista dels particulars, el primer lloc correspon a Josep Mirapeix i Casals, amb 435.000 rals. El segueixen la vídua Lloveras i Melcior Lloveras i Venas amb una despesa, respectivament, de 293.012 i 200.000 rals.